

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД ЗА СТИЧНИМИ ВОДАМИ В УКРАЇНІ

Аналітична довідка, вересень 2026

Епідеміологічний нагляд за вмістом вірусів SARS-CoV-2 та грипу в господарсько-побутових стічних водах здійснюється у 22 областях України (за винятком Донецької та Луганської областей) та місті Києві.

На початку 2026 року проведено перегляд кількості та географічного розміщення точок відбору зразків у межах системи епідеміологічного нагляду. За результатами аналізу визначено 60 точок відбору зразків (рис. 1), що забезпечують оптимальне територіальне покриття та репрезентативність даних. Формування мережі точок відбору здійснювалося з урахуванням епідеміологічної доцільності, чисельності населення, охопленого відповідними системами водовідведення, рівня урбанізації територій, а також наявних інфраструктурних та логістичних можливостей для регулярного відбору та транспортування зразків. У середньому на один регіон припадає 2–3 точки відбору, що дозволяє забезпечити належне просторове представлення епідемічної ситуації та створює передумови для отримання порівнюваних і репрезентативних даних для подальшого аналізу та моніторингу циркуляції патогенів.

Відбір зразків стічних вод здійснюється переважно двічі на тиждень (у понеділок та четвер) з дотриманням сталого часового інтервалу між відборами. Такий підхід забезпечує регулярність спостереження, порівнюваність результатів у динаміці та підвищує достовірність аналізу тенденцій циркуляції вірусів у популяції. Водночас у частини регіонів періодичність відбору адаптована з урахуванням логістичних, інфраструктурних та безпекових умов, що впливають на можливість регулярного транспортування зразків і доступ до об'єктів відбору. Зокрема, у вересні у Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській та Полтавській областях відбір зразків здійснюється один раз на тиждень, у Херсонській області - один раз на два тижні. У Запорізькій області з травня відбір проводився лише в одній точці, що зумовлено обмеженим доступом до об'єкта та дією безпекових обмежень в умовах воєнного стану.

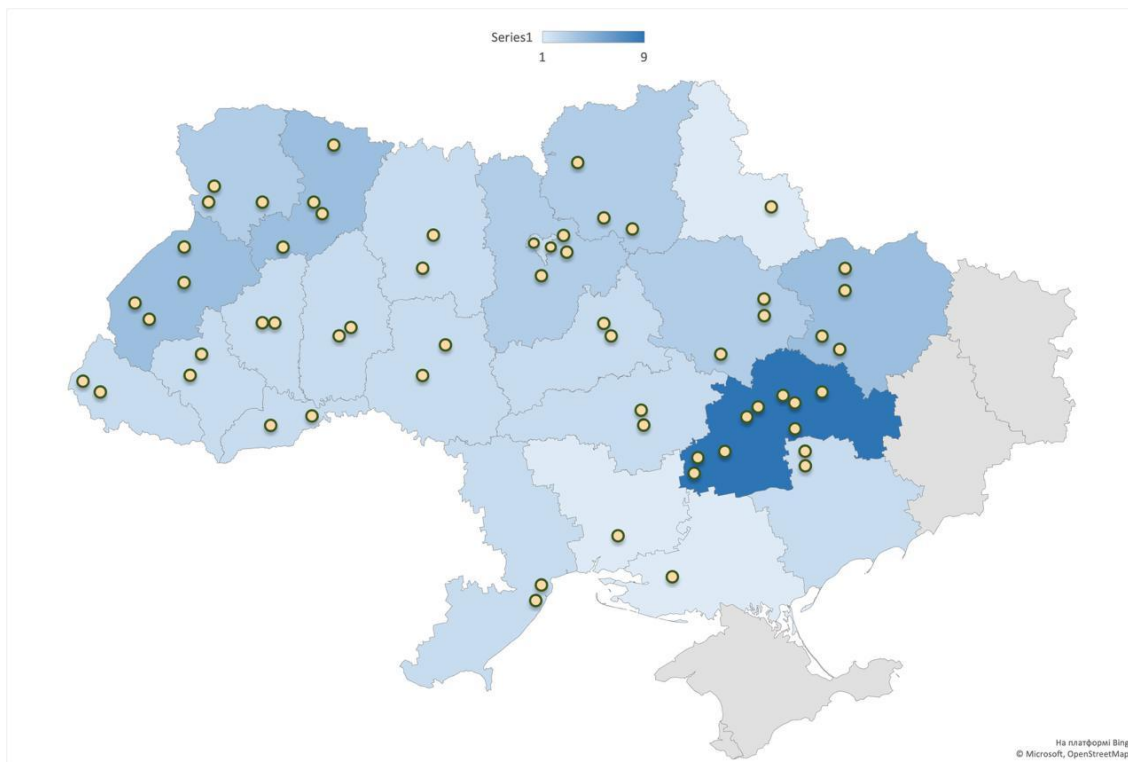

Рисунок 1. Точки відбору проб стічних вод в Україні, N=60, 2026

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ СТІЧНИХ ВОД

Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод в Україні у 2024–2026 роках (рис. 2) демонструє чіткий взаємозв'язок між циркуляцією вірусу у популяції та результатами епідеміологічного нагляду за стічними водами. Зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 у стічних водах корелювало з подальшим підвищенням рівня захворюваності на COVID-19. При цьому в окремі періоди збільшення кількості позитивних знахідок у стічних водах передувало росту офіційно зареєстрованих випадків, що підтверджує потенціал епідеміологічного нагляду за стічними водами як інструменту раннього виявлення епідемічних змін та додаткового компонента системи епідеміологічного нагляду.

Аналіз динаміки середньої концентрації SARS-CoV-2 у стічних водах України у 2025–2026 роках (рис. 3) також свідчить про високу чутливість системи моніторингу до змін інтенсивності циркуляції збудника. Найвищі показники концентрації вірусу у стічних водах реєструвалися у періоди епідемічного підйому захворюваності на COVID-19, після чого спостерігалось поступове зниження концентрації до низьких рівнів у 2026 році. Стабілізація показників упродовж 2026 року відповідає зниженню активності епідемічного процесу та підтверджує практичну цінність епіднагляду за стічними водами для відстеження тенденцій поширення SARS-CoV-2, раннього виявлення змін епідемічної ситуації та обґрунтування управлінських рішень у сфері громадського здоров'я.

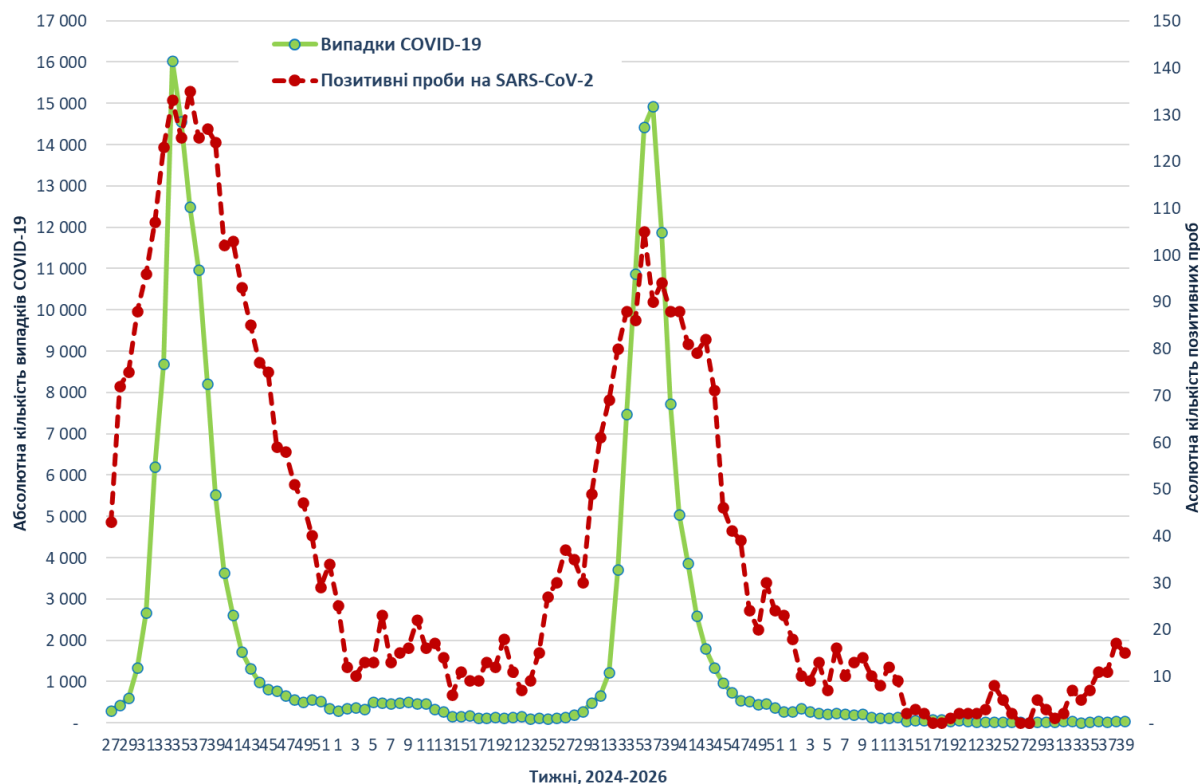

Рисунок 2. Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод, Україна, тижні 2024-2026 років

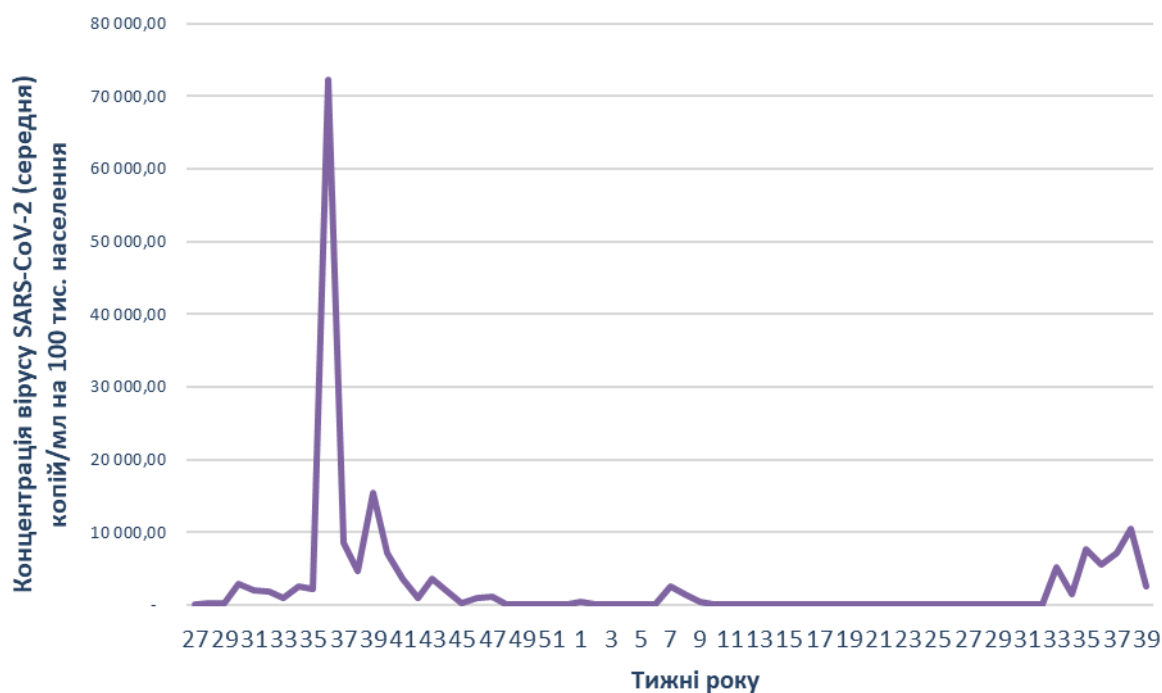

Рисунок 3. Динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах, Україна, 27 тиждень 2025 року - 39 тиждень 2026 року

Основні підсумки за вересень 2026 року.

У вересні 2026 року було відібрано та досліджено 419 проб господарсько-побутових стічних вод у 22 областях та місті Києві. Найбільшу кількість проб відібрано у Дніпропетровській (72), Рівненській (32) та Харківській (32) областях,

найменшу - у Херсонській (2) та Миколаївській (4) областях (рис. 4). Така варіабельність обсягів відбору зумовлена особливостями організації моніторингу, логістичними можливостями та безпековою ситуацією в окремих регіонах.

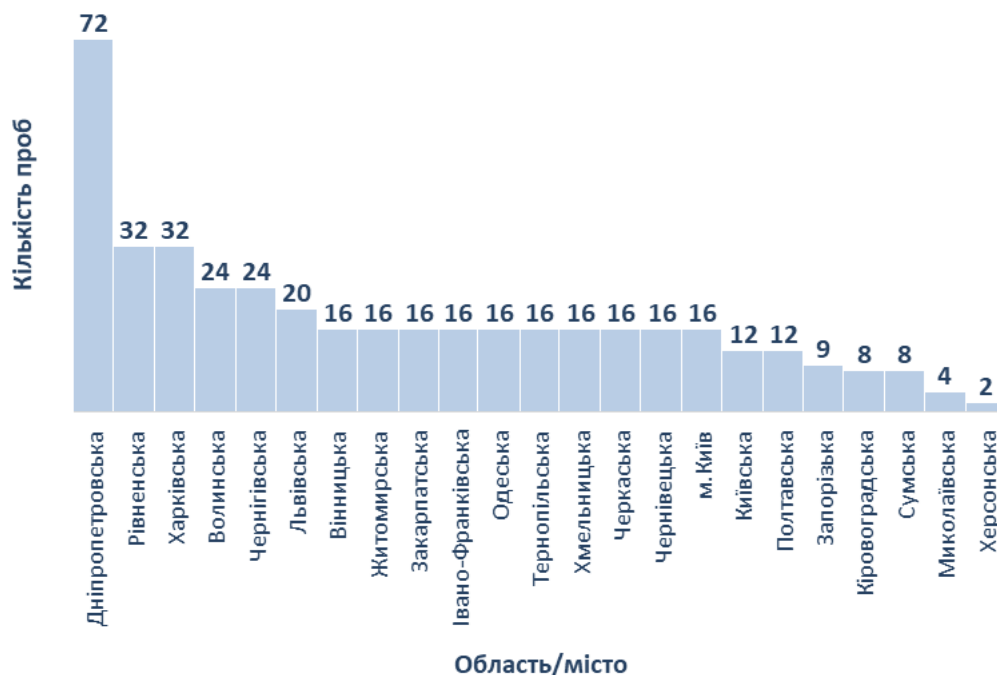

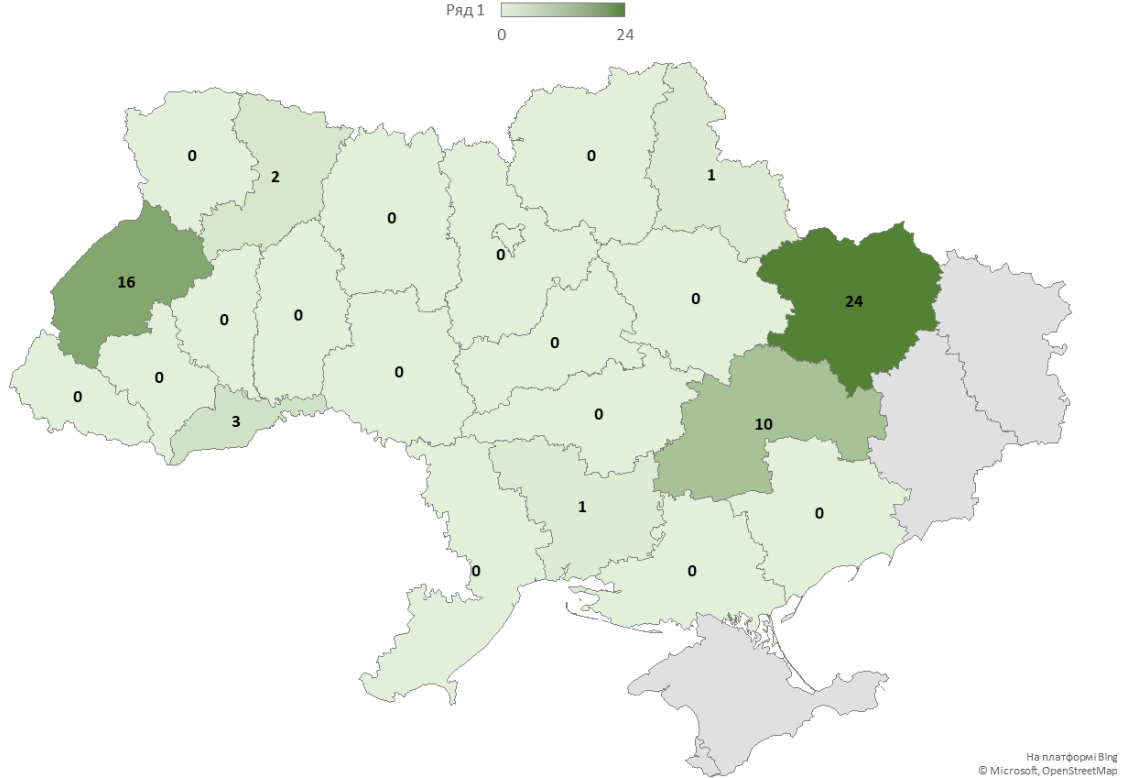
Рисунок 4. Кількість відібраних проб стічних вод у розрізі регіонів України, вересень 2026 року

У вересні 2026 року позитивні результати досліджень на SARS-CoV-2 реєструвалися у Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Рівненській, Сумській, Харківській та Чернівецькій областях (рис. 5).

Питома вага позитивних проб серед усіх досліджених зразків становила 13,6% (57 проб), що свідчить про підвищення інтенсивності циркуляції SARS-CoV-2 порівняно з попереднім місяцем. Так, у вересні кількість позитивних проб зросла у 2,4 рази — з 24 у серпні до 57 у вересні 2026 року. Кількість позитивних проб за тиждень коливалася від 11 до 17, у середньому становлячи 13,5 проб на тиждень проти 5,3 у серпні.

У Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Рівненській, Сумській та Харківській областях відзначалося локальне збільшення кількості позитивних проб, що може свідчити про активізацію циркуляції SARS-CoV-2 на окремих територіях. Водночас у Закарпатській, Івано-Франківській та Кіровоградській областях спостерігалось зменшення кількості позитивних знахідок.

У більшості інших регіонів показники лабораторного моніторингу залишалися стабільними: позитивні результати не реєструвалися або суттєвої динаміки їх кількості не спостерігалось (рис. 6).

Зміни функцій повноважень: заборотити, заступити, а не виконувати

У вересні 2026 року позитивні результати на наявність SARS-CoV-2 були

Порівняно з серпнем, загальна кількість позитивних проб на SARS-CoV-2

У 6 областях (Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Рівненській,

У 3 областях (Закарпатській, Івано-Франківській та Кіровоградській)

Стабільний рівень результативності тестування (без змін у кількості позитивних проб) зберігався у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Одеській, Полтавській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та м. Київ (рис. 6).

Аналіз щотижневої динаміки за 2025-2026 роки показав, що в період із липня до початку вересня 2025 року (27-36 тижні) спостерігалася сталя щотижневе зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 — з 30 до 105. Починаючи з листопада 2025 року (45 тиждень) і до середини квітня 2026 року (16 тиждень), відзначалося поступове зниження цього показника — до 2 позитивних проб на тиждень. У другій половині квітня 2026 року (17-18-й тижні) позитивних проб на SARS-CoV-2 не виявлено. У травні 2026 року (19-22-й тижні) щотижня реєстрували 1–2 позитивні проби. Упродовж червня-вересня 2026 року (23-39-й тижні) їх кількість коливалася від 1 до 17 на тиждень. Таким чином, упродовж червня–вересня 2026 року спостерігалася невисока інтенсивність виявлення SARS-CoV-2 у досліджуваних пробах стічних вод. (рис. 7).

Щодо вірусів грипу А/В, у вересні 2026 року в зразках стічних вод виявлено 1 позитивний результат, тоді як у серпні позитивних результатів не зафіксовано.

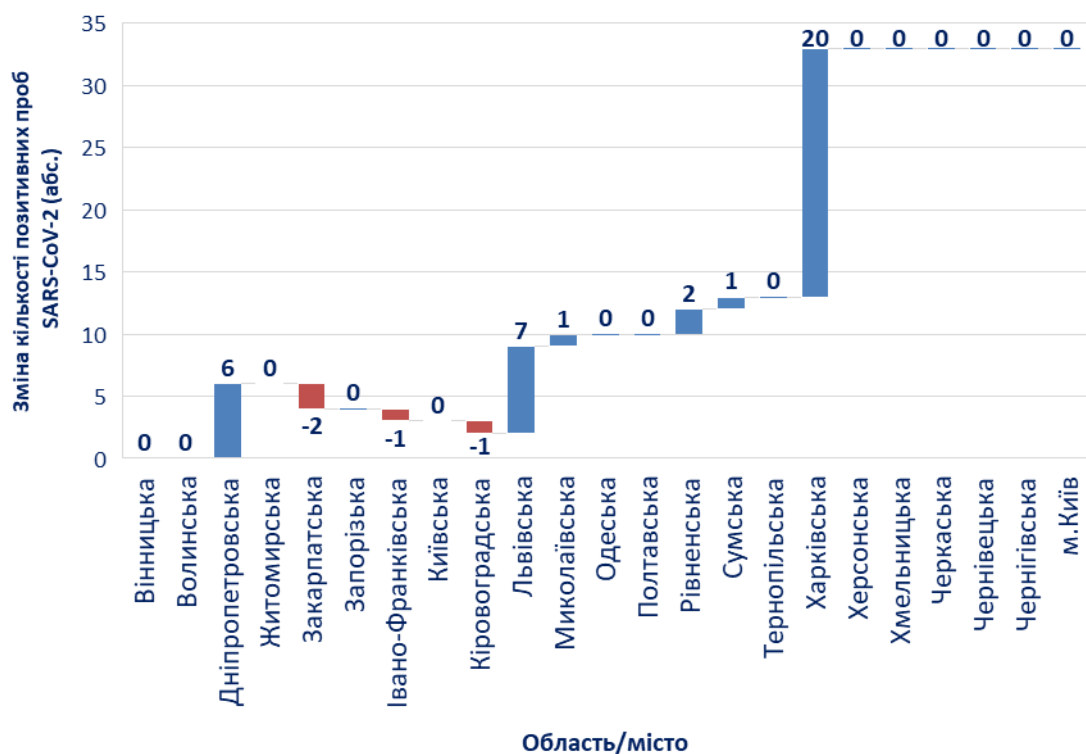

Рисунок 6. Динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у розрізі регіонів між вереснем і серпнем 2026 року

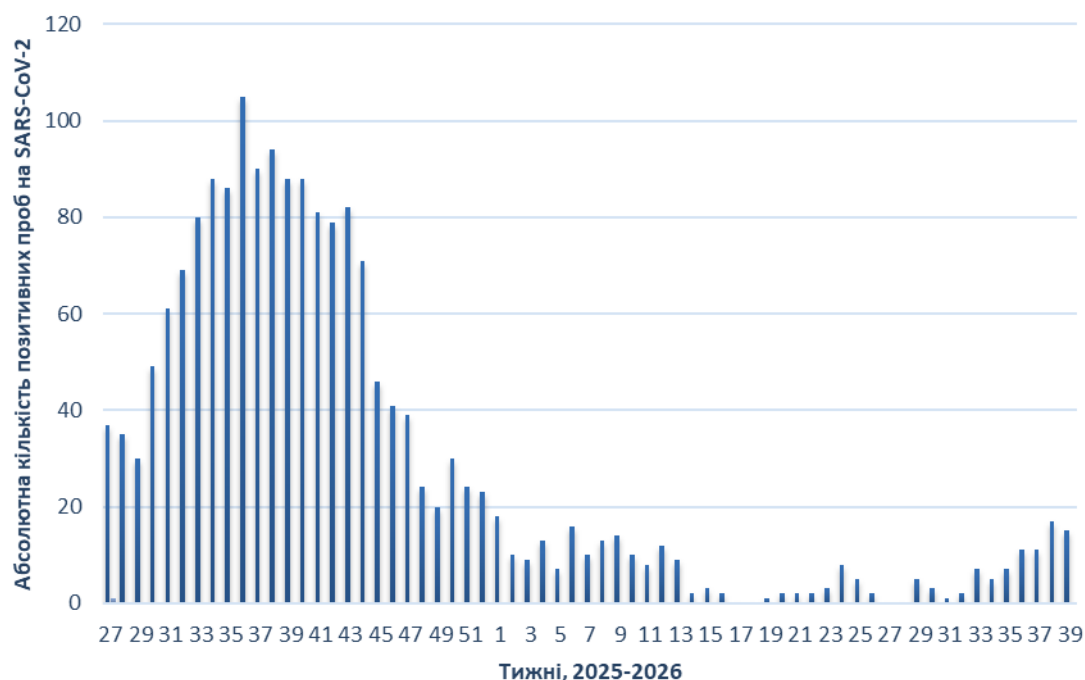

Рисунок 7. Щотижнева динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у липні 2025 року – вересні 2026 року

За 9 місяців (січень-вересень) 2026 року в Україні відібрано та досліджено 4025 проб стічної води на наявність вірусів SARS-CoV-2, грипу A/B. Динаміка результативності дослідження у розрізі регіонів наведена на рис. 8.

За результатами лабораторного аналізу позитивні проби на SARS-CoV-2 виявлено у 261 зразку, що становить 6,5% від загальної кількості досліджених проб, тоді як у 3764 пробах (93,5%) були негативні результати (концентрація РНК SARS-CoV-2 – «0»).

Водночас позитивні результати на віруси грипу A/B виявлено у 117 зразках, що становить 2,9% від загальної кількості досліджених проб, тоді як 3908 проб (97,1%) мали негативний результат.

Отримані результати свідчать про циркуляцію респіраторних вірусів серед населення та підтверджують ефективність використання епідеміологічного нагляду за стічними водами як додаткового інструменту для моніторингу інтенсивності поширення інфекційних хвороб, раннього виявлення змін епідемічної ситуації та своєчасного реагування на потенційні епідемічні загрози.

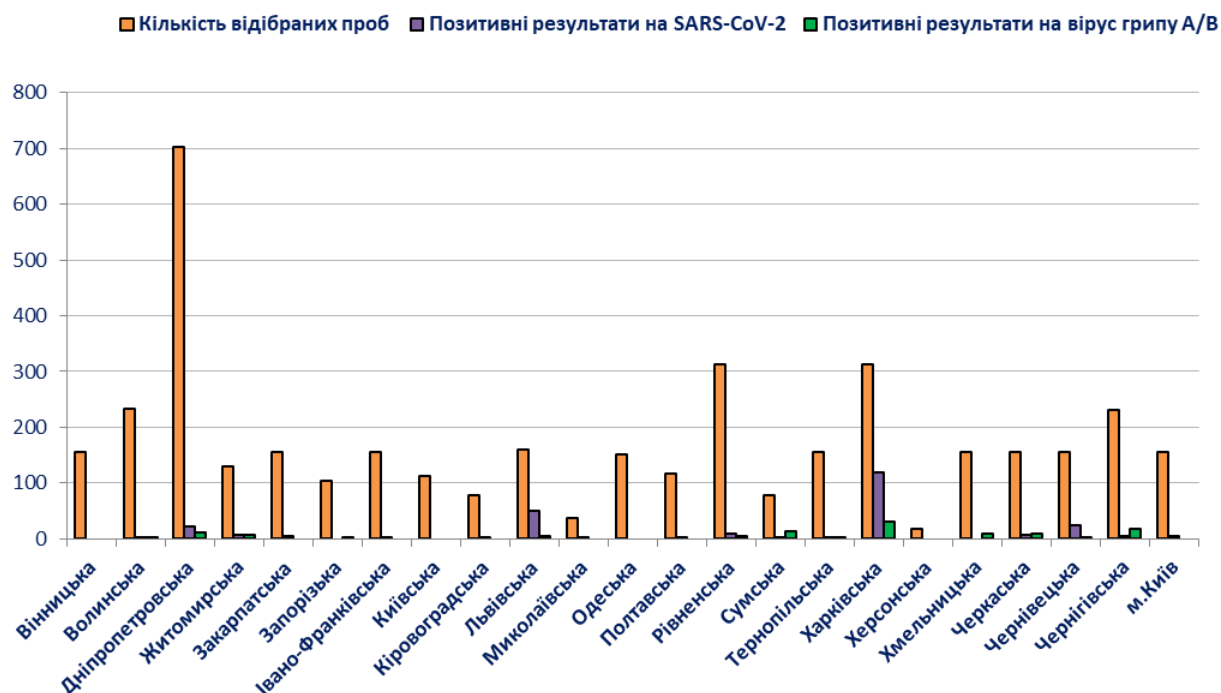

Рисунок 8. Динаміка загальної кількості проб та позитивних проб на віруси SARS-CoV-2, грипу А/В за січень-вересень 2026 року у розрізі регіонів

У Таблиці 1 представлено результати дослідження проб стічних вод на наявність вірусів SARS-CoV-2 та грипу А/В у розрізі регіонів України за січень-вересень 2026 року, включаючи кількість точок відбору, кількість досліджених проб та число позитивних результатів.

Таблиця 1. Результати аналізу проб стічних вод, Україна, січень-вересень 2026 року

Області/місто	Кількість точок відбору	Кількість відібраних проб	Позитивні результати (абсолютна кількість) на:	
			SARS-CoV-2	віруси грипу А/В
Вінницька	2	156	0	0
Волинська	3	234	1	3
Дніпропетровська	9	702	23	12
Житомирська	2	130	6	6
Закарпатська	2	156	4	0
Запорізька	2	105	0	1
Івано-Франківська	2	156	1	0
Київська	3	112	0	0
Кіровоградська	2	78	1	0
Львівська	4	159	50	5
Миколаївська	1	38	1	0
Одеська	2	152	0	0
Полтавська	3	117	1	0

Рівненська	4	312	10	5
Сумська	1	78	3	14
Тернопільська	2	156	1	2
Харківська	4	312	118	30
Херсонська	1	18	0	0
Хмельницька	2	156	0	10
Черкаська	2	156	8	9
Чернівецька	2	156	25	2
Чернігівська	3	230	4	18
м. Київ	2	156	4	0
Україна, всього	60	4025	261	117

РЕЗУЛЬТАТИ ГЕНОМНОГО НАГЛЯДУ В ОБ'ЄКТАХ ДОВКІЛЛЯ

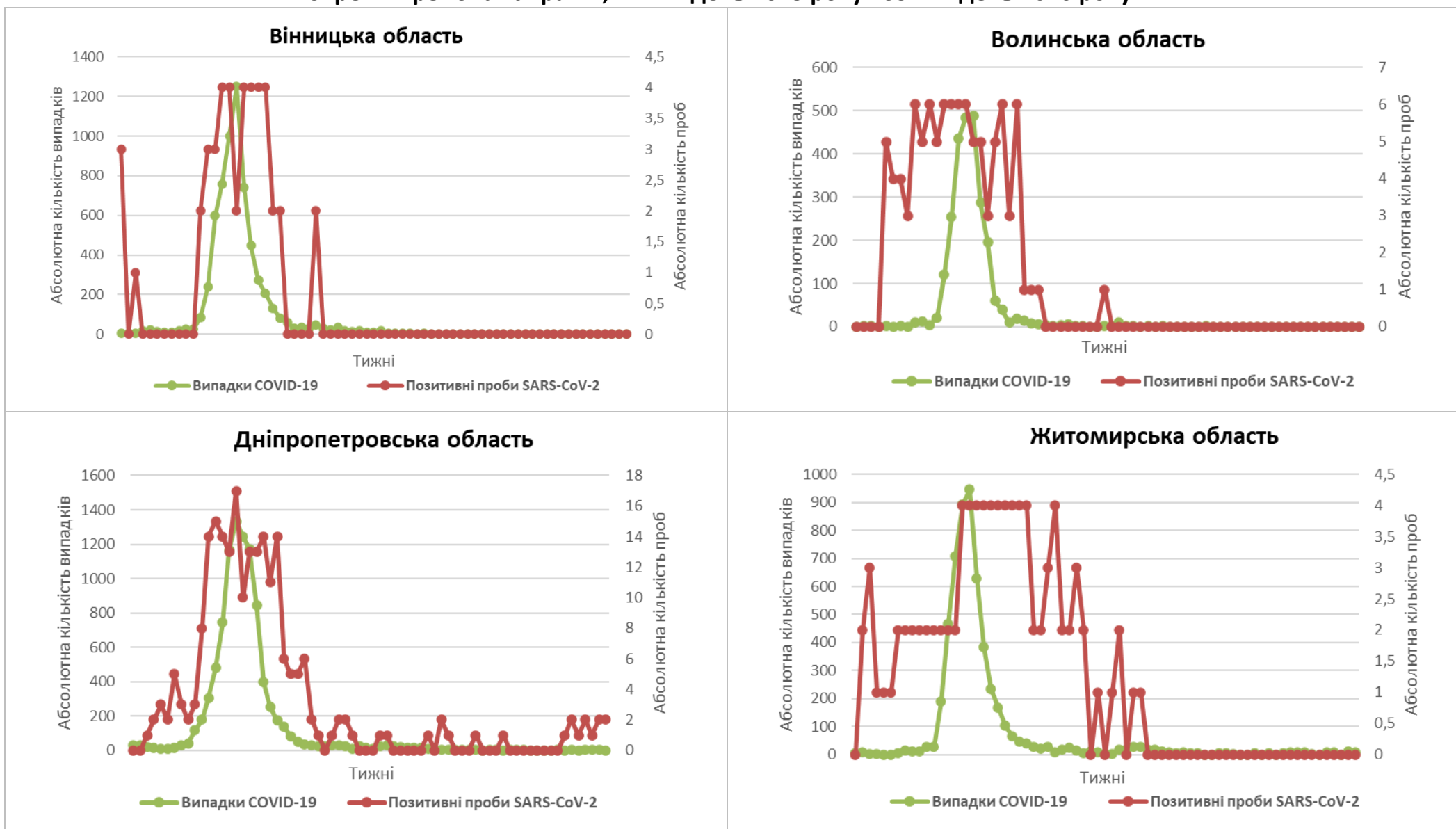
За вересень 2026 року ВРЛ Центру секвеновано 106 зразків стічної води. Отримані дані дали змогу оцінити епідеміологічну ситуацію та визначити різноманіття вірусів, що циркулюють на території України. У досліджених зразках сумарно виявлено 270 патогенів. Географічний розподіл виявлених збудників охоплює зразки з таких областей: Чернігівська (97), Одеська (93), Житомирська (27), Сумська (13), Львівська (9), Миколаївська (9), Харківська (7), Кіровоградська (7), Волинська (6), Чернівецька (2).

У зразках було виявлено широкий спектр вірусів, серед яких найчастіше зустрічалися Astrovirus (88), Rotavirus A (69), Rotavirus C (46), Norovirus GII (24), Salivirus (17), Aichivirus (13), Mamastrovirus 8 (11), Parechovirus 1 (1), Norovirus GIV (1).

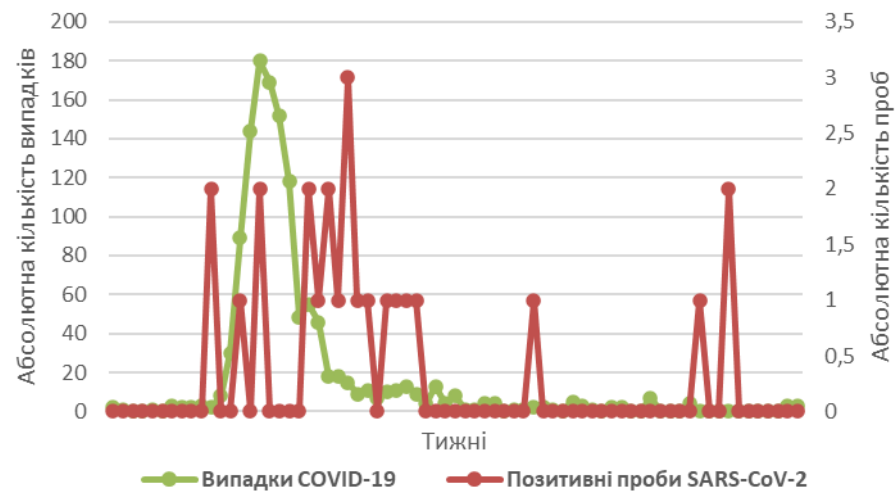
Таблиця 2. Розподіл виявлених вірусів у зразках стічних вод по регіонах України, 01.09.2024 - 01.10.2026

Область, місто	Кількість зразків	Кількість виявлених штамів	з них за окремими вірусами																	
			Adenovirus (B1, E4, D, F)	Aichivirus	Astrovirus	Chikungunya	Coxsackievirus	Influenza A	Influenza B	Metapneumo-virus	Norovirus (GII, GIV)	Parechovirus	Poliovirus 1	Polyomavirus (BK, JC, 6, 7, Merkel cell isolate R17b)	RSV (A, B)	Rotavirus (A, C)	SARS-CoV-2	Salivirus	Sapovirus	Seasonal CoV
Вінницька	96	261	11	11	80			3	2		10			42		62	22	14		4
Волинська	70	160	12	6	59		3	1			13		1	35		23	4	3		
Дніпропетровська	69	186	13	4	59			4	1		4			39		40	21		1	
Житомирська	209	458	32	4	170			3			33			81		110	25			
Закарпатська	9	17		1	1			1			1			10			3			
Запорізька	28	96	4		22			2	1		1			35		23	8			
Ів.-Франківська	15	20			10									2	1	4	3			
Київська	64	243	27	10	71						14			66		54	1			
Кіровоградська	56	127	1	3	45		1	4			8			27		19	16	3		
Львівська	56	97	2	6	23	1	1	12					1	7		15	28	1		
Миколаївська	46	122	8	1	47			1			7			9		36	13			
Одеська	75	212	4	4	73			3			8			23		81	8	8		
Полтавська	36	110	9	2	31			8			11			8		31	6	4		
Рівненська	41	127	5	2	28		1				7			41	2	23	14	4		
Сумська	20	62	4	1	22			1			7			3		22	2			
Тернопільська	142	384	15	12	144		2	9		2	28			111	3	40	14	1	2	1
Харківська	60	153	8	3	50	1	2	13	2		12			19		25	16	2		
Херсонська	10	22		1	5			2						3		8	3			
Хмельницька	28	101	14	2	25	1		7			5			31		1	14	1		
Черкаська	94	261	14	8	82		3	18	4		8			36		54	18	5	3	8
Чернівецька	50	134	5	4	30			3	5					22	11	33	16	5		
Чернігівська	194	456	3	10	151			7			39	2	1	68		161	9	4	1	
м. Київ	56	184	13	3	50	1		11			13			35		37	21			
Україна, всього	1524	3993	204	98	1278	4	13	113	15	2	229	2	3	753	17	902	285	55	7	13

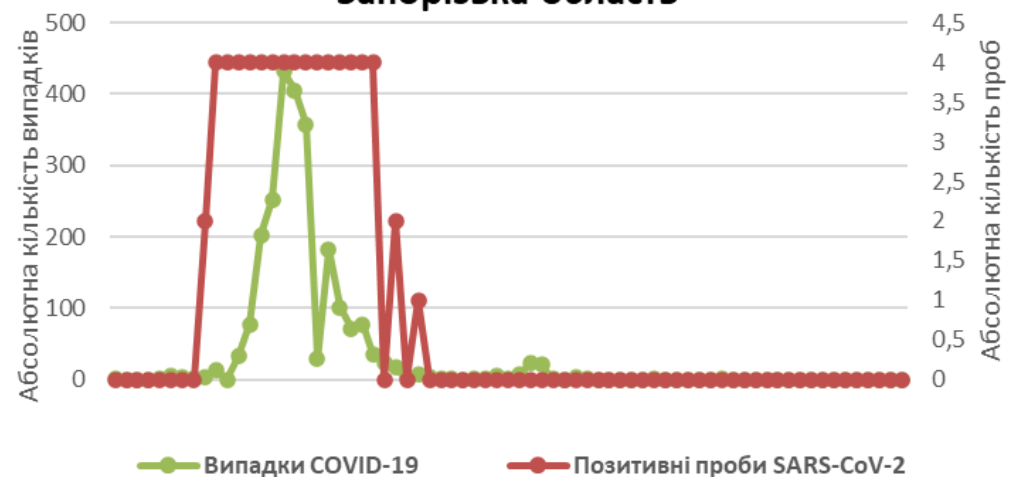
Щотижнева динаміка реєстрації випадків COVID-19 та виявлення SARS-CoV-2 за результатами досліджень проб стічних вод в окремих регіонах України, 21 тиждень 2025 року - 39 тиждень 2026 року

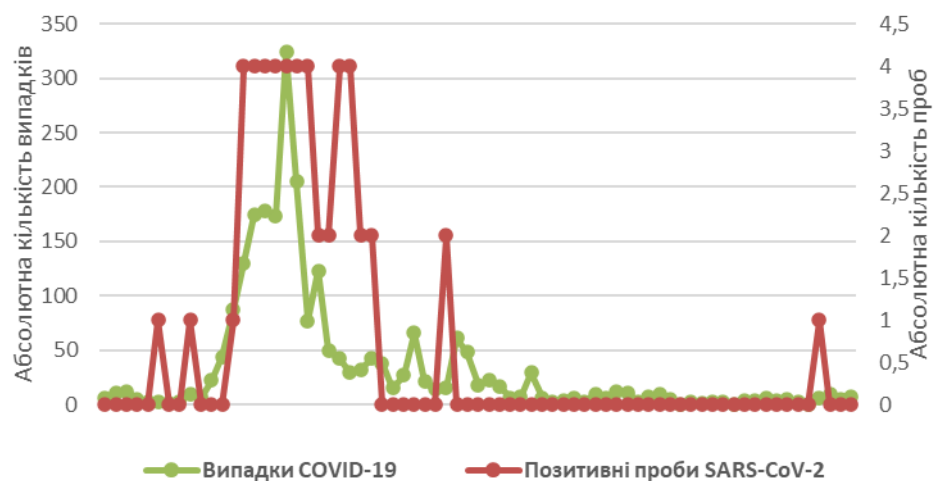
Закарпатська область

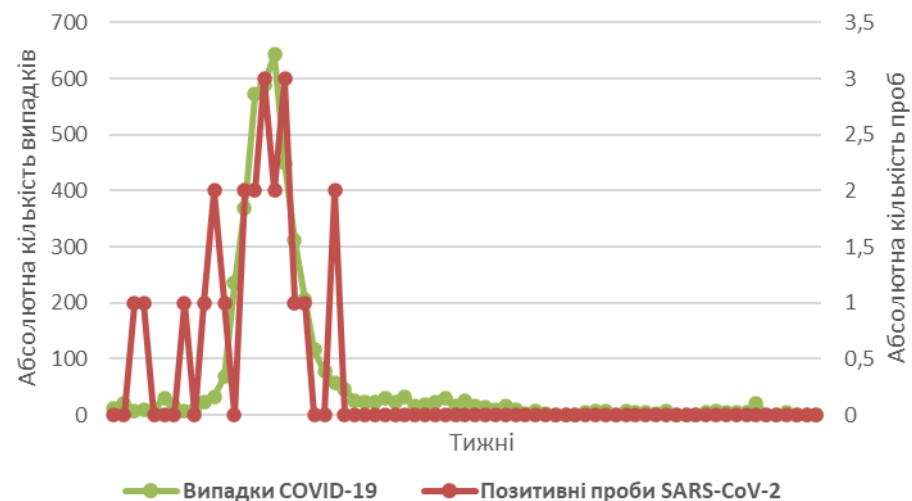
Запорізька область

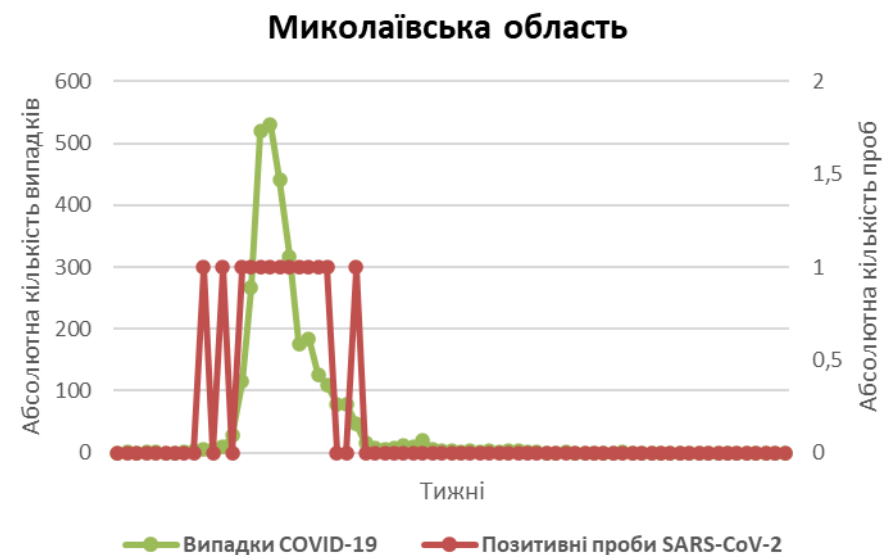
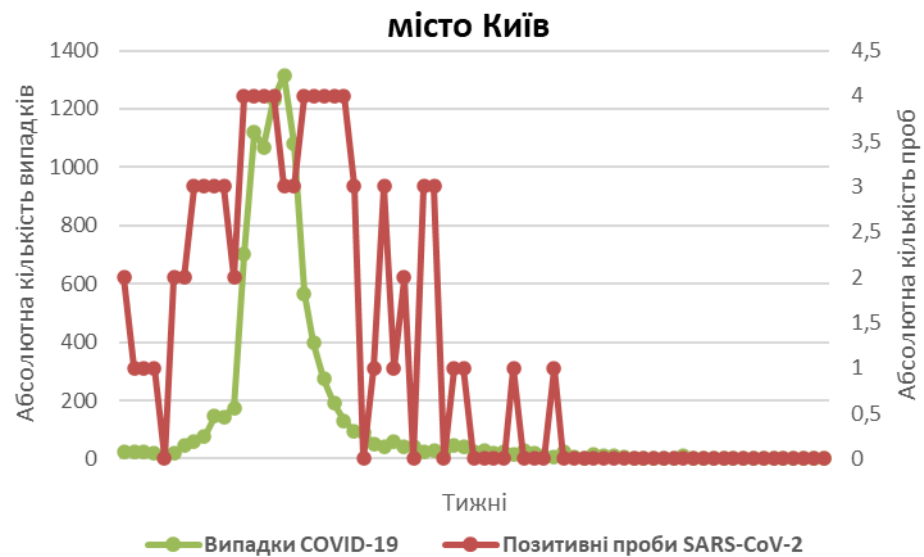

Івано-Франківська область

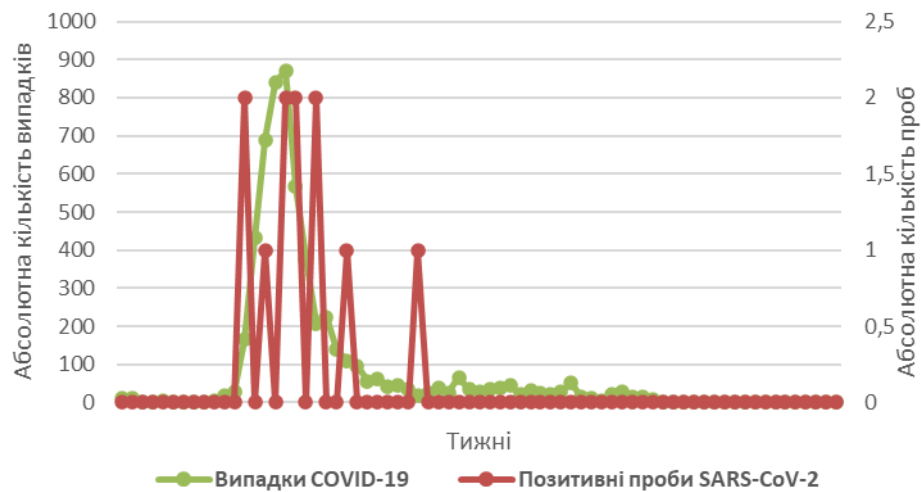

Київська область

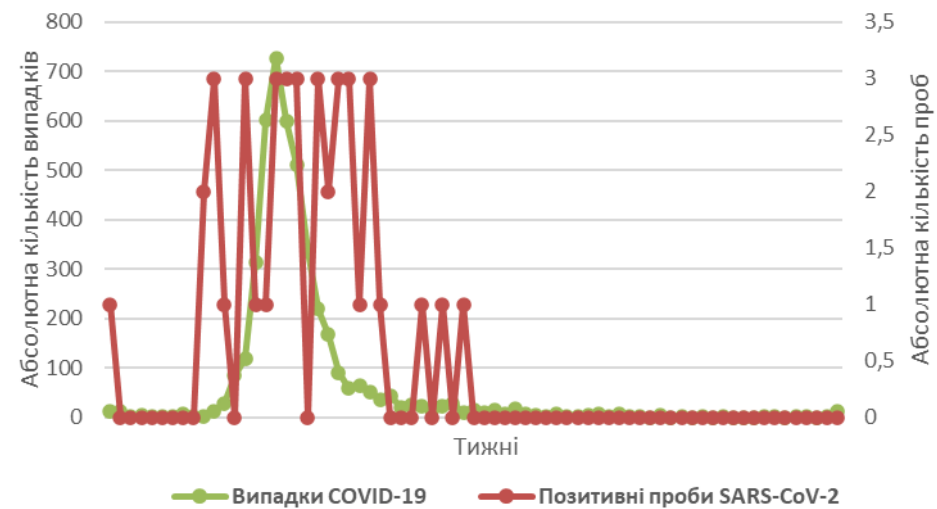

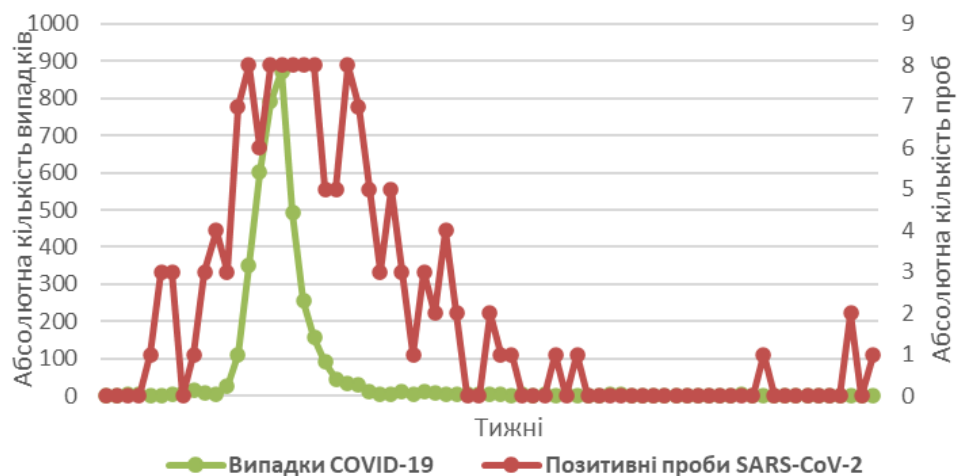
Одеська область

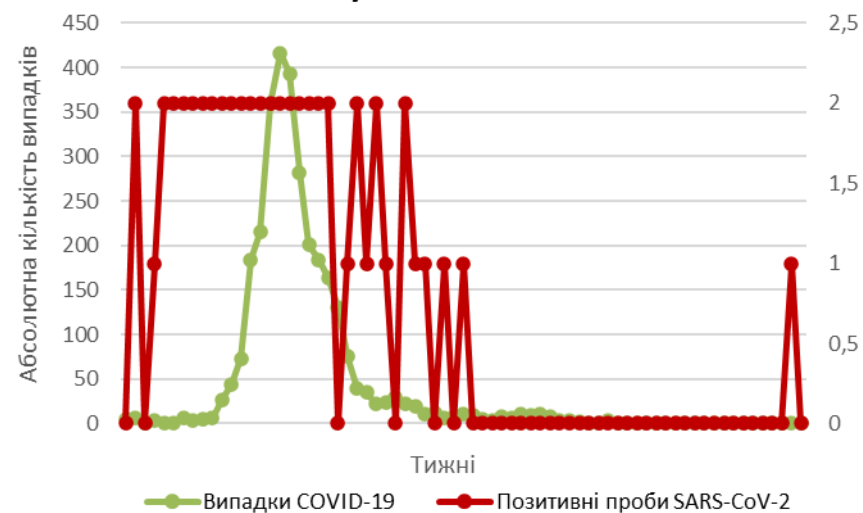
Полтавська область

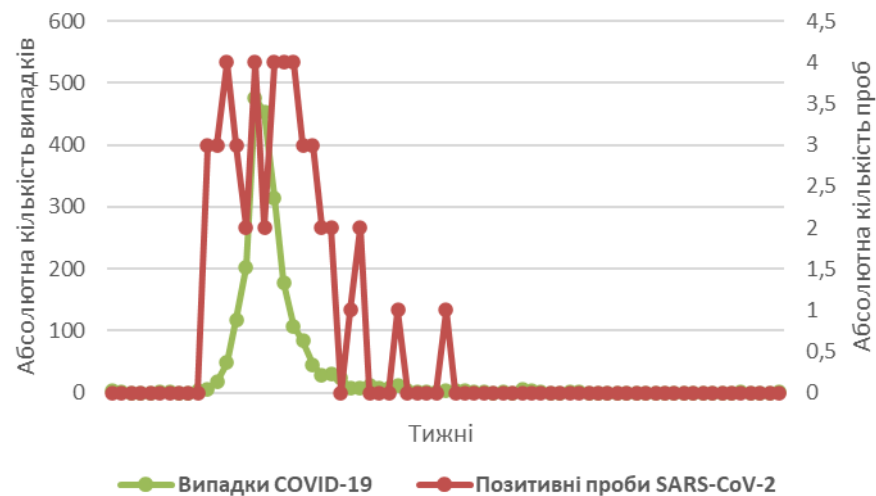
Рівненська область

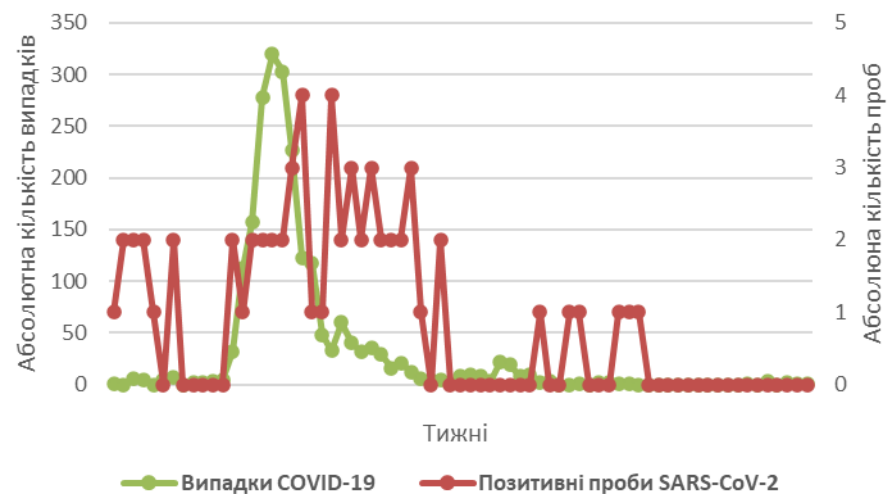
Сумська область

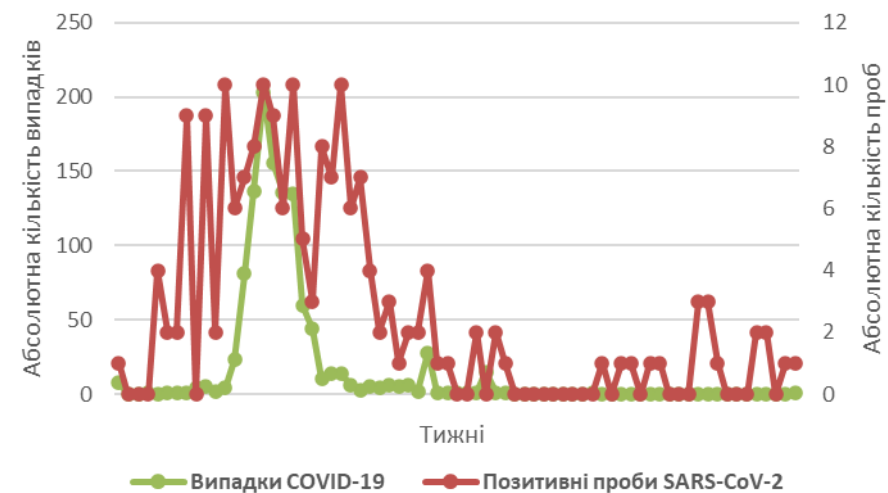
Тернопільська область

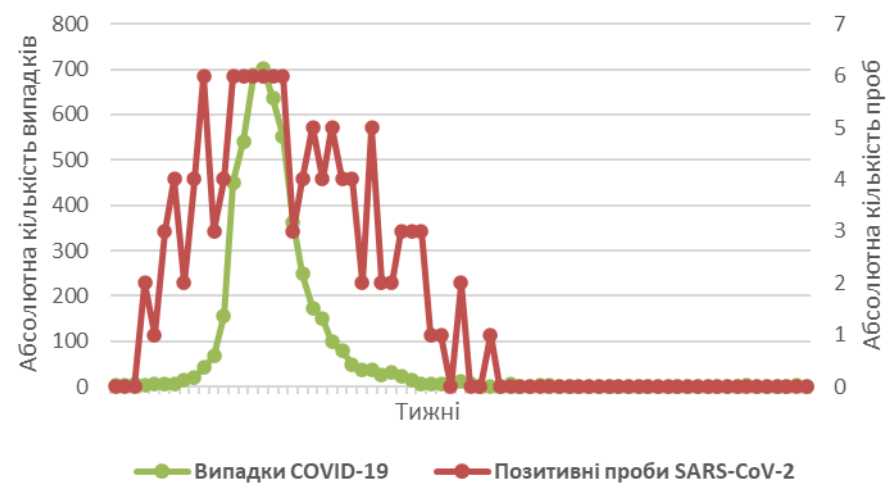
Черкаська область

Чернівецька область

Чернігівська область

**Щотижнева динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах в окремих регіонах України,
27 тиждень 2025 року – 39 тиждень 2026 року**

